

zegd dat hij een blad wenste in brede anti-revolutionaire geest. Daar keerde van Randwijk zich tegen: met een uitgesproken anti-revolutionair, ja met een uitgesproken christelijk blad zou men velen afstoten. Hij, van Randwijk, verwachtte weinig van de traditionele partijen en kerken: de oorlog was een revolutie, het gehele maatschappelijke en politieke bestel moest vernieuwd worden en de impuls daartoe moest evenzeer uit de humanistische als uit de christelijke hoek komen. In die geest, zo betoogde hij, diende men *Vrij Nederland* te redigeren. En wat de organisatie betrof: hij was tegenstander van een aparte, zelfstandige verspreidersorganisatie zoals die door Speelman bepleit werd; er moest, zei hij, voor alle aspecten van het werk één centrale leiding komen waar zowel de redactie als de productie en de distributie onder zouden ressorteren. Dat alles werd met grote overtuiging voorgedragen – en Speelman die tien jaar jonger was dan van Randwijk en zich de mindere voelde in algemene ontwikkeling, schikte zich. Met enige wrevel? Misschien wel. Want het zag er naar uit dat *Vrij Nederland* met de dominerende van Randwijk in de centrale leiding, organisatorisch en redactioneel een kant opging waarmee hij, Speelman, zich niet ten volle verenigen kon. Er werd hier de kiem gelegd voor een conflict dat ruim een jaar later in volle hevigheid zou uitbarsten.

★

'Ik ben', zo schreef van Randwijk lang na de oorlog aan zijn vriend Buskes, 'een afschuwelijke sentimentele romanticus en (met mijn verstand) een bijna cynische realist. Ik heb een nooit aflatende angst voor de dood, duizend maal sterker dan je denkt, en daardoor een even grote levenshonger. Ik ben religieus nooit verder gekomen dan de Knipsteeg, maar tegelijkertijd de modernste filosofie voorbij. Ik ben zo ijdel als de pest en zodra ik succes heb of iets van die aard, schaam ik me, heb er genoeg van, en wil weg. Ik ben alleen in mijn verstand volwassen, als persoon ben ik een kind, zoek steeds m'n moeder en wil verzorgd en geliefkoosd worden als een kind. Ik ben erg laf, soms dapper, ik ben een spitsburger en, erger, een bohémien. Ik ben zakenman en artiest, ik ben conservatief en vooruitstrevend, alles bij mekaar. Ik ben eerlijk en oneerlijk en weet zelf niet meer, wanneer het een of het ander, en ik ben mijn eigen vijand.'¹

Wij hebben dit getuigenis voorop willen stellen, maar voegen er aan toe dat het, ook als het juist mocht zijn, toch nauwelijks verklaart waarom Henk

¹ Uit brieven van van Randwijk, aangehaald door J. J. Buskes in *Maatstaf*, april-mei 1968, p. 5-6.